

Archeologisch bureauonderzoek

Hoek Nijverdalsestraat - Stationsstraat, Wierden gemeente Wierden (OV).

---

november 2018

Versie 1.2 (definitief)

In opdracht van:
BJZ.nu
Twentepoort Oost 16a
7609 RG Almelo

Colofon

Laagland Archeologie Rapport 188

Archeologisch bureauonderzoek Hoek Nijverdalsestraat - Stationsstraat te Wierden, gemeente Wierden (OV)

Auteur: Erwin Brouwer

In opdracht van: BJZ.nu

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: Versie 1.2 (definitief)
Controle: J.A.M. Oude Rengerink

Autorisatie: J.A.M. Oude Rengerink

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie V.O.F
Virulyweg 21F
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418

© Laagland Archeologie V.O.F, Almelo, november 2018

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie V.O.F. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in november 2018 een Archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd aan de hoek Nijverdalsestraat - Stationsstraat te Wierden. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure vanwege het voornemen de huidige bebouwing te slopen ten gunste van nieuwbouw.

Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Hiertoe is een aantal onderzoeksvragen opgesteld (zie paragraaf 1.7). Geomorfologisch en bodemkundig is het plangebied niet gekarteerd. Vermoedelijk ligt het terrein in een zone van gordeldekzanden op een podzobodem, vermoedelijk met een antropogeen eerddek, plaggendek en/of ophooglaag. In de omgeving zijn geen relevante archeologische waarden bekend. Op basis van oude kaarten is bekend dat het terrein in 1832 bebouwd was. De huidige bebouwing dateert de eerste helft van de vorige eeuw.

Onder de huidige bebouwing is mogelijk nog sprake van een redelijke intacte ondergrond. Hier kunnen nog resten uit de nieuwe tijd liggen (hoge verwachting), maar ook resten uit oudere perioden (middelhoge verwachting). Aanbevolen wordt vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische begeleiding bij de aanleg van de bouwkuip voor de nieuwbouw.

De regio-archeoloog (de heer A. Vissinga) heeft een selectiebesluit genomen dat afwijkt van het advies omdat in het onderhavige rapport onvoldoende kan worden onderbouwd of er met enige zekerheid een archeologische vindplaats binnen het plangebied te verwachten is. Daarbij wordt aangenomen dat een groot deel van de bodem zal zijn verstoord door de sloop van de 19^e eeuwse bebouwing en de realisatie van de onderkeldering. Er kunnen nog wel resten aanwezig zijn, maar de kans wordt groot geacht dat deze grotendeels zullen bestaan uit gefragmenteerde delen muurwerk. Wel geeft de gemeente (regio-archeoloog) aan een sterke voorkeur te hebben amateur-archeologen de gelegenheid te geven waarnemingen binnen het plangebied te laten doen en eventueel aanwezige archeologische resten te documenteren.

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding onderzoek	7
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	7
1.3 Administratieve gegevens	8
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	9
1.5 Geplande verstoring	11
1.6 Gemeentelijk beleid	12
1.7 Onderzoeksdoel	12
2 Inventarisatie	13
2.1 Inleiding	13
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	13
2.3 Archeologie	14
2.3.1 Bekende archeologische waarden	14
2.3.2 Waarnemingen	14
2.3.3 AMK-terreinen	14
2.3.4 Gemeentelijke verwachtingskaart	14
2.3.5 Eerder archeologisch onderzoek	14
2.4 Historie	16
3 Conclusie	19
4 Verwachtingsmodel	21
5 Advies en selectiebesluit	22
5.1 Advies	22
5.2 Selectiebesluit	22
literatuur	23
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	25
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	26
BIJLAGE 3 Geomorfologische kaart	27
BIJLAGE 4 Actueel Hoogtebestand Nederland	28
BIJLAGE 5 Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart	29
BIJLAGE 6 Bodemkaart	30
BIJLAGE 7 Waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen	31

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

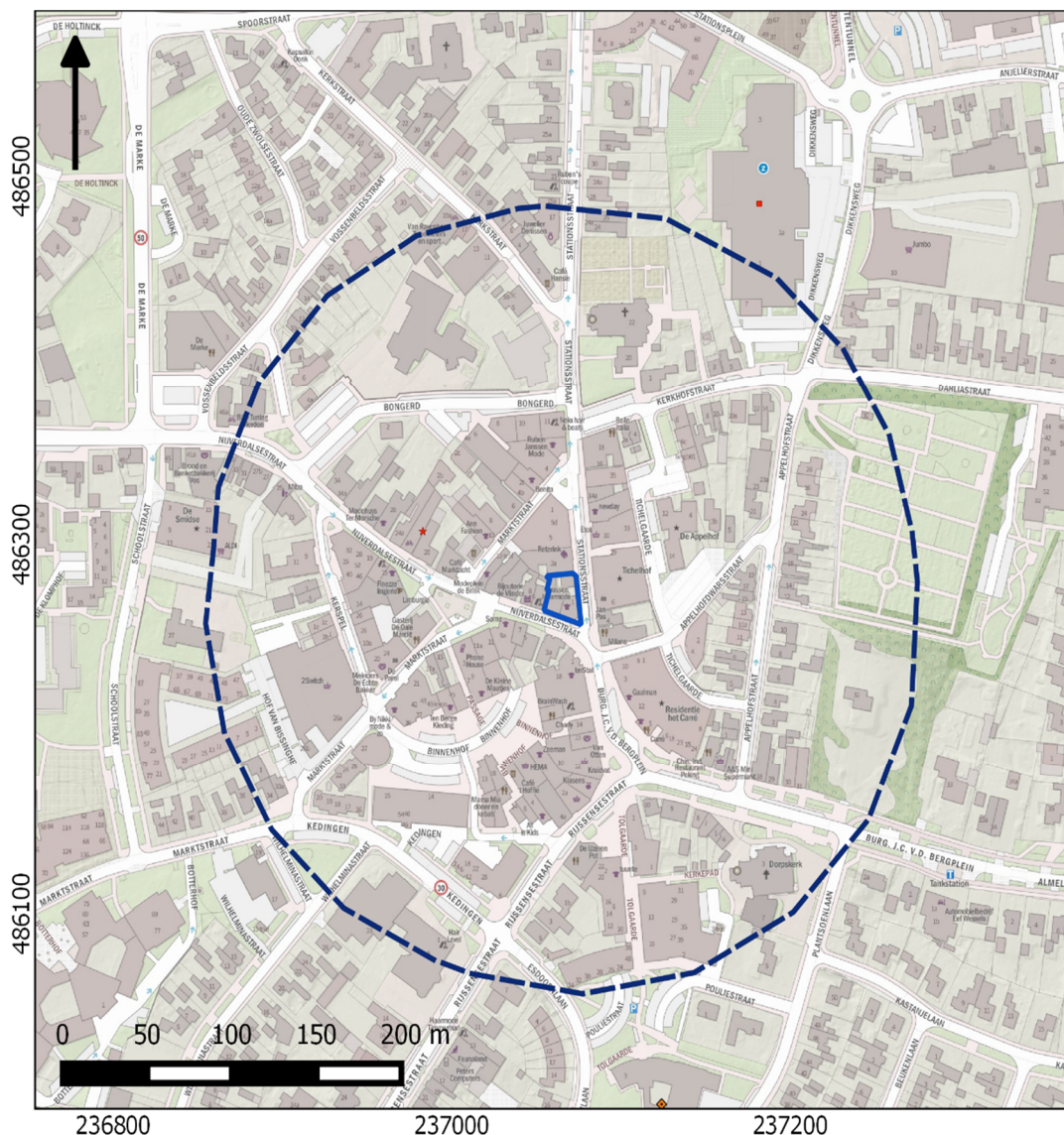
De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande sloop van de bestaande bebouwing aan de hoek Nijverdalsestraat - Stationsstraat te Wierden, gemeente Wierden (OV), gevolgd door nieuwbouw op dezelfde locatie.

Hiertoe is een omgevingsvergunning vereist. De gemeente Wierden heeft een eigen archeologiebeleid. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied betreft de hoek Nijverdalsestraat - Stationsstraat in Wierden, gemeente Wierden (OV), zie onderstaande afbeelding.

Archeologisch bureauonderzoek hoek Nijverdalsestraat - Stationsstraat te Wierden, gemeente Wierden, Overijssel

Afbeelding 1. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied.

Het plangebied heeft een omvang van 430 m². Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone van 200 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen. Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

1.3 ADMINISTRatieve GEGEVENS

ADMINISTRatieve GEGEVENS	
Provincie	Overijssel
Gemeente	Wierden
Plaats	Wierden
Toponiem	hoek Nijverdalsestraat - Stationsstraat
Laagland Archeologie	WIHO1801

projectnummer	
Datum conceptrapportage	20 juli 2018
Datum definitief rapport	12 november 2018
XY-coördinaten	237056/486283
	237073/486284
	237054/486265
	237076/486257
Oppervlakte/lengte plangebied	430 m2
Kaartblad	28D
Datering	late middeleeuwen - nieuwe tijd
Complextype	nederzetting
Onderzoeksmeldingsnr	4620478100
AMK-terrein	n.v.t.
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Archeologisch bureauonderzoek
Opdrachtgever	BJZ.nu
Bevoegde overheid	gemeente Wierden
Adviseur namens bevoegde overheid	de heer A. Vissinga
Beheer documentatie	Bibliotheek RCE archief Laagland Archeologie vof
Uitvoerder	Laagland Archeologie V.O.F. Virulyweg 21F 7602 RG Almelo 06 51 95 35 53
Projectleider	Erwin Brouwer erwin.brouwer@laaglandarcheologie.nl

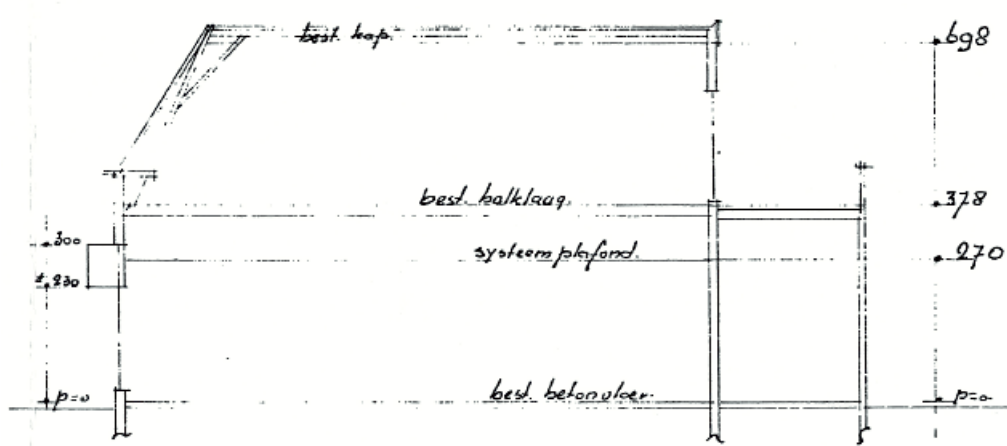
Tabel 1. Objectgegevens.

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Het plangebied is momenteel vrijwel geheel bebouwd. Onderstaande tekeningen geven respectievelijk een doorsnede van het hoekgebouw en de plattegrond van de huidige opstallen met onderkeldering.¹

---

¹ naar opgaaf van de eigenaar.

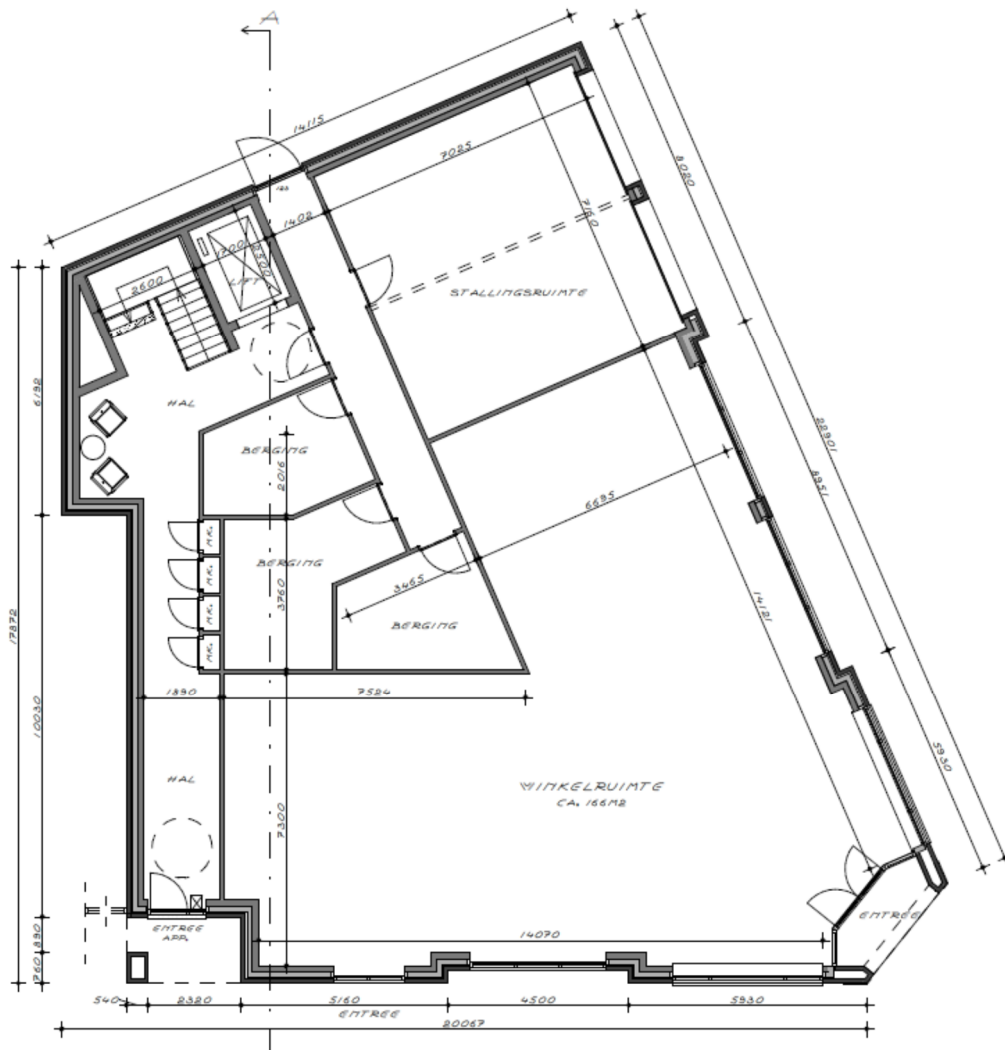
Afbeelding 2. Doorsnede huidige bebouwing (hoek Stationsstraat – Nijverdalsestraat). Dit gebouw is op staal gefundeerd en deels onderkelderd.

Afbeelding 3. Plattegrond van de huidige bebouwing met daarop in groen de onderkelderde delen.

De bestaande bebouwing die deels onderkelderd is, wordt gesloopt ten gunste van nieuwbouw. De nieuwbouw bestaat uit appartementen van drie hoog; de onderste laag bestaat uit winkelpanden. De nieuwbouw wordt op staal gebouwd en niet van kelders voorzien.

Onderstaande afbeelding toont een plattegrond (op begane grond niveau).

Afbeelding 4. Plattegrond nieuwbouw.

1.5 GEPLANEDE VERSTORING

De ingrepen vinden plaats binnen het plangebied. De diepte van de geplande verstoring reikt vermoedelijk overwegend niet dieper dan ongeveer 100 cm –mv. Rioleringsbuizen kunnen dieper aangelegd worden.

1.6 GEMEENTELIJK BELEID

Het plangebied ligt in de zone Waarde – Archeologie I. Archeologisch onderzoek is verplicht indien de omvang van de geplande ingrepen groter is dan 100 m² en dieper reikt dan 0,5 m -mv. De omvang van de geplande verstoringen overschrijdt de vrijstellingsgrenzen zoals die in het vigerende gemeentelijk archeologiebeleid zijn aangegeven.²

1.7 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek. Het verwachtingsmodel wordt getoetst en zo nodig aangevuld door middel van een verkennend booronderzoek. Op grond van de resultaten van dit onderzoek kan worden beoordeeld of en zo ja, welke vorm van vervolgonderzoek nodig is om de archeologische waarde van het gebied te kunnen vaststellen.

Voor realisering van de doelstelling wordt de volgende vraagstelling gehanteerd:

- *Wat is de fysisch-geografische situatie van het gebied?*
- *Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog intact? Wat is de invloed van de geomorfologische en bodemkundige aspecten van het plangebied op bewoning en gebruik in het verleden?*
- *Welke bekende archeologische waarden (complextype, archeologische periode) bevinden zich in het plan- en onderzoeksgebied?*
- *Wat is bekend over het historisch gebruik van het plangebied?*
- *Wat is de specifieke verwachting van het plangebied ten aanzien van archeologische waarden? (datering, complextype, omvang, diepteligging, gaafheid en conservering, locatie, uiterlijke kenmerken (artefacten en type indicatoren), mogelijke verstoringen)?*

---

² bron: bestemmingsplan Wierden Centrum

HOOFDSTUK 2 INVENTARISATIE

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Tevens wordt ingegaan op de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied en de historische situatie. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Het plangebied ligt in het Oost-Nederlandse dekzandgebied. Ten westen ligt een grote stuwwal waarop Wierden deels is aangelegd. Op ongeveer 400 m ten westen van het plangebied is een geologische boring geregistreerd.³ Aan het maaiveld ligt deze boring ruwweg op dezelfde NAP-hoogte als het plangebied.⁴ Het bodemprofiel bestaat hier uit een laag dekzand (Formatie van Boxtel) tot 380 cm -mv. Dit dekzand is gedurende laatste fasen van de laatste ijstijd (Weichselien) afgezet door de wind en ligt op lagen zand en leem (keileem, samenhangend met de nabije stuwwal). Deze worden gerekend tot de Formatie van Drenthe, Laagpakket van Gieten. Deze afzettingen zijn onder invloed van landijs ontstaan tijdens de voorlaatste ijstijd (Saalien).

Geomorfologisch (bijlage 3) is het plangebied niet gekarteerd (bebouwde kom), maar op grond van omliggende, gekarteerde eenheden en het Actueel Hoogtebestand Nederland (bijlage 4) is het aannemelijk dat het plangebied in een zone van gordeldekzandwellingen (legenda-eenheid 3L52) ligt. Deze zone ligt als een gordel tegen de stuwwal aan. Wat oostelijker ligt een wat lager gelegen vlakte van deels verspoelde dekzanden (2M53), waarin dekzandruggen (3B53) kunnen voorkomen. Door de relatief hoge ligging is het plangebied gedurende het Holoceen niet met veen bedekt geweest.⁵

Bodemkundig (bijlage 6) is het plangebied eveneens niet gekarteerd. Vermoedelijk ligt het terrein op veldpodzolgronden (Hn21) of haarpodzolgronden (Hd21), mogelijk met een dun plaggendek (20-50 cm, laarpodzolgronden, cHn21) of een dik plaggendek (meer dan 50 cm, enkeerdgronden, zEZ21). Oostelijk van het plangebied liggen bekeerddgronden. Deze zone correspondeert met de lager gelegen

---

³ DINO-loket, boring B28D0025

⁴ namelijk ruwweg 10,6 m +NAP (boring) vs. 10,7 m +NAP

⁵ bron: Vos e.a., 2013.

vlakke van verspoelde dekzanden. Gebaseerd op geomorfologische kaart, bodemkaart en AHN ligt het plangebied waarschijnlijk op een overgangsgebied van hoger gelegen podzolgronden naar lager gelegen beekerdgronden.

2.3 ARCHEOLOGIE

2.3.1 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

Bijlage 7 toont de locaties van de bekende archeologische waarden en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied.

2.3.2 WAARNEMINGEN

Binnen het plan- en onderzoeksgebied zijn geen waarnemingen bekend. Op ongeveer 270 m van het plangebied is een waarneming geregistreerd. Deze is echter administratief geplaatst (de exacte vindplaats is niet bekend). Het betreft een aantal kogelpotfragmenten (late middeleeuwen). Het complextype is niet bekend.

2.3.3 AMK-TERREINEN

AMK-terreinen (= Archeologische Monumentenkaart) zijn terreinen waarvan bekend is dat zich archeologische resten in de grond bevinden. Het archeologisch belang daarvan is bovendien gewaardeerd. Zo zijn er AMK-terreinen van archeologisch belang, hoog, zeer hoog archeologisch belang en wettelijk beschermde AMK-terreinen van zeer hoog archeologisch belang). Binnen het onderzoeksgebied en de wijde omgeving zijn geen AMK-terreinen geregistreerd.

2.3.4 GEMEENTELIJKE VERWACHTINGSKAART

Op de gemeentelijke verwachtingskaart (bijlage 5) ligt het plangebied in een zone met een hoge verwachting (dorpskern). Specifiek worden hier resten van voorgangers van de huidige bebouwing verwacht. Het plangebied kent bebouwing vanaf in ieder geval 1832, maar mogelijk zijn er ook resten van oudere bebouwing aanwezig.

2.3.5 EERDER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

In de omgeving van het plangebied hebben eerder archeologische onderzoeken plaatsgevonden. De onderzochte locaties zijn afgebeeld in bijlage 7.

Onderzoeksmelding 49333 ligt op ongeveer 260 m ten noordwesten van het plangebied. Dit betreft een karterend booronderzoek, in 2013 uitgevoerd door MUG.⁶ Tijdens de boringen is een grotendeels intact bodemprofiel aangetroffen, bestaande uit een plaggendek met daaronder een nagenoeg intact podzolprofiel. Anders dan wat puin in het plaggendek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Vervolgonderzoek wordt daarom niet geadviseerd.

Onderzoeksmelding 57041 ligt ongeveer 270 m ten westen van het plangebied. Dit betreft een bureauonderzoek met verkennende en karterende boringen, uitgevoerd door BAAC in 2003.⁷ Op basis van het bureauonderzoek worden resten vanaf de prehistorie tot en met de nieuwe tijd verwacht, met een zwaartepunt op late middeleeuwen en nieuwe tijd. Tijdens het veldonderzoek bleek een groot deel van het terrein tot voorbij het archeologische niveau te zijn verstoord. In 19 van de 47 karterende boringen zijn deels intacte bodemprofielen aangetroffen. Deze 19 boorpunten lagen verspreid in het plangebied. Tijdens het veldonderzoek is een vuursteenafslag (mesolithicum) en stukje natuursteen aangetroffen. Voor de niet-onderzochte delen van het plangebied wordt vervolgonderzoek geadviseerd. Het onderzochte deel is vrijgegeven van archeologisch onderzoek.

Onderzoeksmelding 61628 ligt ongeveer 380 m ten zuidwesten van het plangebied. Dit onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en verkennend/karterend booronderzoek, uitgevoerd door RAAP in 2014.⁸ Op basis van het bureauonderzoek worden resten uit alle perioden verwacht. Tijdens het booronderzoek is een grotendeels intact bodemprofiel gezien. Er zijn geen archeologische resten aangetroffen. Daarom wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Onderzoeksmelding 62480 betreft een bureauonderzoek van een omvangrijk tracé. Het noodzakelijkerwijs gehanteerde detailniveau van dergelijke studies maakt dat dit bureauonderzoek niet relevant wordt geacht voor het onderhavige plangebied.

Onderzoeksmelding (zaaknummer) 4560910100 ligt ongeveer 105 m ten noorden van het plangebied. Het betreft een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek, uitgevoerd door Laagland Archeologie in 2017. Op basis van het bureauonderzoek geldt een brede verwachting (resten uit het laat-paleolithicum tot en met nieuwe tijd). Het booronderzoek heeft een deels intacte podzolgrond uitgewezen. Archeologische indicatoren zijn niet aangetroffen. Een groot deel van het plangebied is echter verstoord tot voorbij een eventueel archeologisch niveau. Bodemverstoring als gevolg van nieuwbouw zal waarschijnlijk niet tot in de aangetroffen B-horizont reiken. Vervolgonderzoek wordt daarom niet geadviseerd.

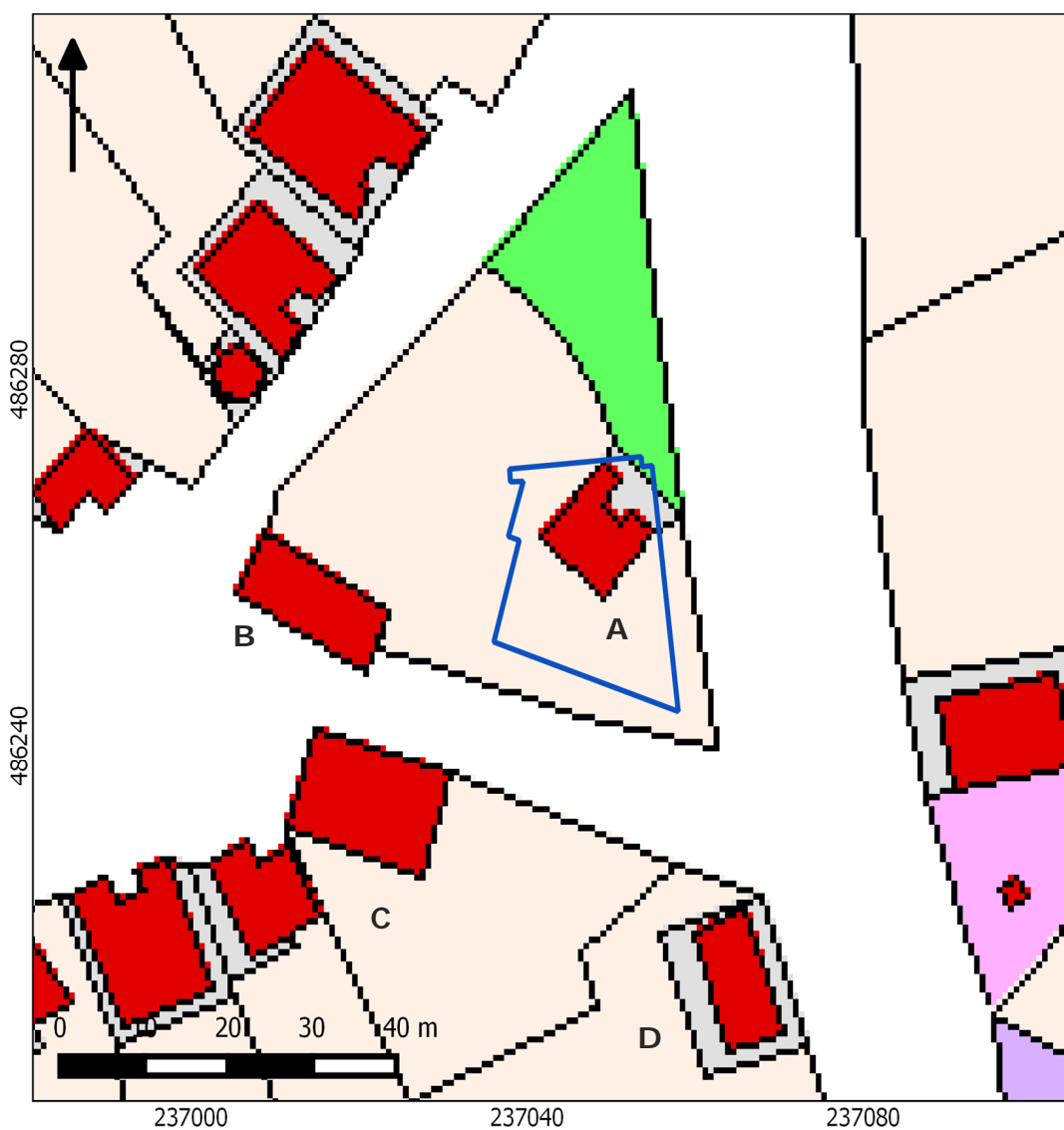
⁶ Spoelstra, 2013

⁷ Bergman, 2013.

⁸ Holl, 2014.

2.4 HISTORIE

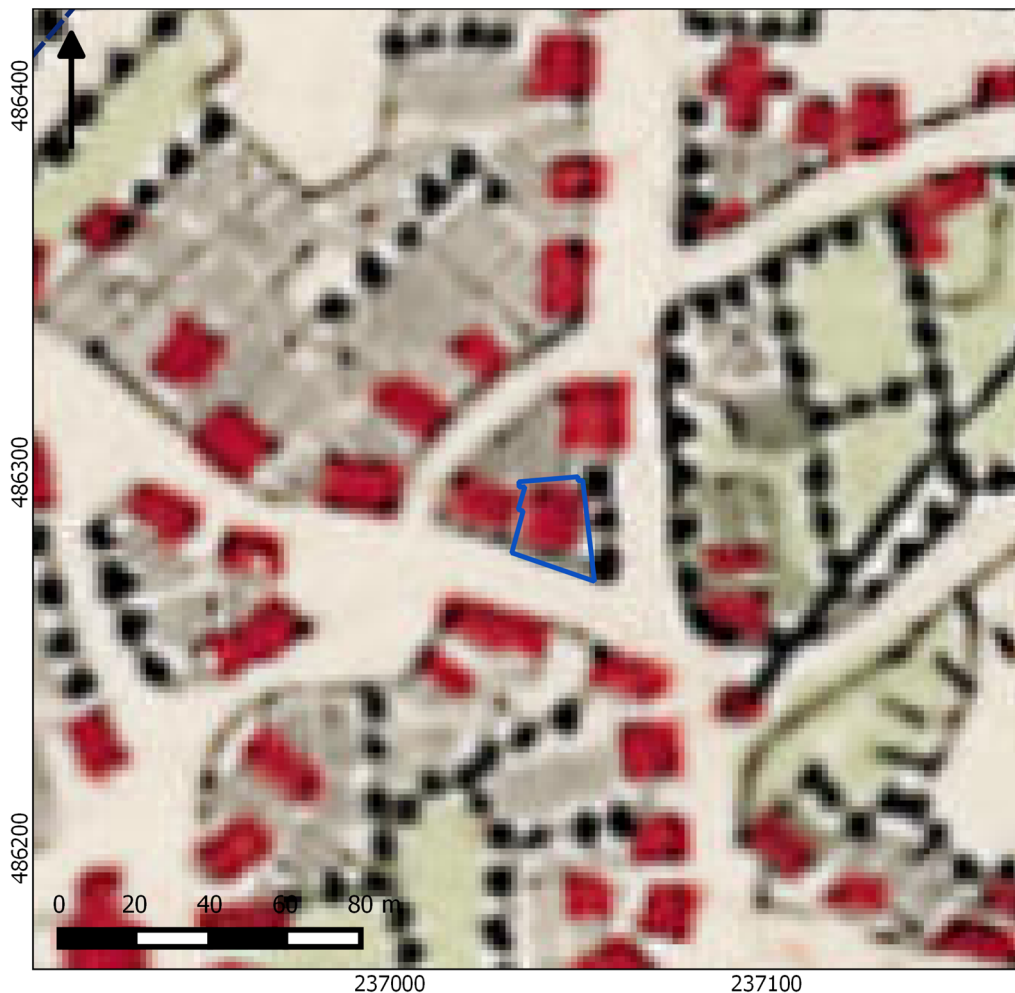
Op de eerste kadastrale kaart (circa 1832)⁹ is het plangebied en haar omgeving bebouwd (afbeelding 5). Het terrein is op de OAT (Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel) aangeduid als bouwland (beige) en huis met erf (grijs/rood), eigendom van Abraham Eshuis, van beroep schoenmaker (A). Het pand direct ten westen van het plangebied (B) was eveneens eigendom van Abraham Eshuis. Ten zuiden van de voorloper van de huidige Nijverdalsestraat ligt eveneens bouwland, waarin zich twee huizen met erf bevinden. Het pand links (C) was eigendom van Jan Hendrik van Buren, winkelier; het rechter pand met erf (D) was van Harmen Hendrik Schutte, timmerman van beroep.

⁹ bron: hisgis.nl

Afbeelding 5. Uitsnede uit de eerste kadastrale kaart, circa 1832. De locatie van het plangebied is in het blauw aangegeven. Geel: hooiland, beige: bouwland, lichtgroen: weideland, donkergroen: bos/opgaand hout, paars: heide, oranje: onverharde weg. Bron: hisgis.nl.

Op de topografische kaart van 1901 is het gehele plangebied bebouwd (afbeelding 6)

Afbeelding 6. Uitsnede uit de kadastrale kaart van 1901. Bron: topotijdreis.nl.

In hoeverre de topografische kaart van 1901 op dit detailniveau qua omvang van de gebouwen nauwkeurig is, is echter maar de vraag. In de driehoek, gevormd door de Nijverdalsestraat, Stationsstraat en Marktstraat, stonden in 1832 maar twee gebouwen. Op basis van deze hierboven gepresenteerde oude kaarten lijkt het erop dat het zuidwestelijke pand ('B' in afbeelding 5) is blijven bestaan. Gebouw 'A' is rond 1901 echter verdwenen. In plaats daarvan staan in 1901 twee gebouwen langs de Stationsstraat.

Onderstaande informatie is afkomstig van de Historische Kring Wederden.¹⁰ Het huidige karakteristieke pand op de hoek Nijverdalsestraat – Stationsstraat werd in 1918 als winkel gebouwd in opdracht van G.H. Wanschers (zie onder). Het pand stond aanvankelijk vrij. In 1923 werd het pand uitgebreid en in 1948 werd achter

---

¹⁰ bron: dewiezer.nl en historishekringwierden.nl

het pand nog een bedrijfsruimte (naaiatelier) gebouwd. De betreffende gebouwen
staan er tot op heden.

Afbeelding 7. Foto van het hoekpand, rond 1920.

HOOFDSTUK 3 CONCLUSIE

De conclusie wordt gegeven aan de hand van de beantwoording van de onderzoeksvragen uit paragraaf 1.7.

➤ *Wat is de fysisch-geografische situatie van het gebied?*

Het plangebied ligt in het Oost-Nederlandse dekzandgebied. Ten westen komt een grote stuwwal voor waarop Wierden deels is aangelegd. Geomorfologisch is het plangebied niet gekarteerd (bebouwde kom), maar het is aannemelijk dat het plangebied in een zone van gordeldekzandwelingen (legenda-eenheid 3L52) ligt. Bodemkundig is het plangebied eveneens niet gekarteerd. Vermoedelijk ligt het terrein op veldpodzolgronden of haarpodzolgronden, mogelijk met een dun plaggendek (laarpodzolgronden) of een dik plaggendek (enkeerdgronden). Gebaseerd op geomorfologische kaart, bodemkaart en AHN ligt het plangebied waarschijnlijk op een overgangsgebied van hoger gelegen podzolgronden naar lager gelegen eerdgronden.

➤ *Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog intact? Wat is de invloed van de geomorfologische en bodemkundige aspecten van het plangebied op bewoning en gebruik in het verleden?*

Er zijn geen bronnen beschikbaar op basis waarvan de bodemopbouw beschreven kan worden. In grote lijnen ligt het terrein op een dekzandpakket van ongeveer 3 – 4 dik, waarin oorspronkelijk waarschijnlijk een podzolprofiel aanwezig was. Op basis van de kadastrale kaart van 1832 is te rekenen met een dun eerddek (waarschijnlijk een tuineerddek) of een plaggendek. In oude stadskernen is bovendien vaak sprake van ophooglagen. Het terrein is sinds 1832 echter bebouwd. Op de locaties waar gebouwd is, is met bodemverstoring te rekenen. De huidige bebouwing stamt uit de eerste helft van de vorige eeuw. In die periode groef men nog geen bouwput uit voor het gehele huis, maar werd alleen ter plaatse van de funderingen gegraven. De panden zijn deels onderkelderd.

➤ *Welke bekende archeologische waarden (complextype, archeologische periode) bevinden zich in het plan- en onderzoeksgebied?*

Binnen het plan- en onderzoeksgebied zijn geen archeologische waarden geregistreerd. Op enige afstand van het onderzoeksgebied is wel een waarneming uit de late middeleeuwen bekend, maar de daadwerkelijke vindplaats is niet bekend. De wetenschappelijke waarde van deze waarneming is daarom beperkt.

➤ *Wat is bekend over het historisch gebruik van het plangebied?*

In 1832 is bebouwing aangegeven. Het terrein is daarna aldoor bebouwd gebleven. De huidige bebouwing dateert uit de eerste helft van de vorige eeuw. Voor zover toen nog oudere bebouwing aanwezig was, is deze gesloopt. In hoeverre daarbij ook ondergrondse bebouwing is gesloopt is niet bekend.

HOOFDSTUK 4 VERWACHTINGSMODEL

In dit hoofdstuk wordt een gespecificeerde verwachting voor het gebied gegeven op basis van de laatste onderzoeksvraag in par. 1.5.

- *Wat is de specifieke verwachting van het plangebied ten aanzien van archeologische waarden? (datering, complextype, omvang, diepteligging, gaafheid en conservering, locatie, uiterlijke kenmerken (artefacten en type indicatoren), mogelijke verstoringen)?*

In het plangebied worden met name resten van de voorganger(s) van de huidige bebouwing verwacht. Dit betreft de bebouwing zoals die rond 1832 op de kaart is aangegeven, maar ook resten van nog oudere bebouwing uit de nieuwe tijd kunnen worden verwacht (hoge verwachting). Deze resten kunnen bestaan uit sloopafval van (uitbraaksleuven, fundamenteën), maar ook waterputten, beerkuilen, afvalkuilen en dergelijke. Deze sporen zijn dicht onder het maaiveld te verwachten. Mobiele resten zullen overwegend uit baksteen en aardewerk bestaan.

Daarnaast zijn resten uit oudere perioden te verwachten (middelhoge verwachting). Er zijn aardkundig en archeologisch weinig aanknopingspunten beschikbaar omtrent de archeologische periode(n) waaruit deze resten afkomstig zijn. Daarom moet worden uitgegaan van een brede verwachting (neolithicum – late middeleeuwen). Deze resten liggen aan of vlak onder de top van de oorspronkelijke pleistocene ondergrond (dekzand), dicht onder een mogelijk tuineerddek, plaggendek, of ophooglaag. Het kan daarbij gaan om grondsporen (paalkuilen en dergelijke) of mobiele resten (met name aardewerk).

HOOFDSTUK 5 ADVIES EN SELECTIEBESLUIT

5.1 ADVIES

Het plangebied kan resten uit de nieuwe tijd bevatten (hoge verwachting), maar ook resten uit oudere perioden (steentijd – late middeleeuwen). Mogelijk zijn deze nog in redelijke conditie aanwezig onder de bestaande bebouwing.

Normaliter is een booronderzoek (in dit geval verkennend en karterend booronderzoek) een geschikte methode om respectievelijk de bodemopbouw vast te stellen en eventuele archeologische vindplaatsen op te sporen. Op basis van de uitkomsten van een dergelijk onderzoek kan een beslissing worden gemaakt omtrent noodzaak en aard van eventueel vervolgonderzoek.

Het plangebied is echter nagenoeg ontoegankelijk voor booronderzoek (vrijwel volledig bebouwd). Laagland archeologie adviseert daarom een archeologische begeleiding aan van de aanleg van de bouwkuip van het nieuwe gebouw. Nadrukkelijk dienen leden van de Historische Kring Wierden de gelegenheid te krijgen bij deze begeleiding mee te helpen. Voor een archeologische begeleiding (hier volgens protocol 'opgraven') dient een archeologisch Programma van Eisen te worden opgesteld, dat door de bevoegde overheid dient te worden goedgekeurd voordat met de werkzaamheden mag worden begonnen.

5.2 SELECTIEBESLUIT

De regio-archeoloog (de heer A. Vissinga) heeft op 31 oktober 2018 een selectiebesluit genomen waarin hij afwijkt van bovenstaand advies. In het selectiebesluit wordt het plangebied vrijgegeven van archeologisch vervolgonderzoek. In het onderhavige rapport wordt onvoldoende onderbouwd of er met enige zekerheid een archeologische vindplaats binnen het plangebied te verwachten is. Daarbij wordt aangenomen dat een groot deel van de bodem zal zijn verstoord door de sloop van de 19^e eeuwse bebouwing en de realisatie van de onderkeldering. Er kunnen nog wel resten aanwezig zijn, maar de kans wordt groot geacht dat deze grotendeels zullen bestaan uit gefragmenteerde delen muurwerk. De gemeente (regio-archeoloog) geeft echter aan een sterke voorkeur te hebben amateur-archeologen de gelegenheid te geven waarnemingen binnen het plangebied te laten doen en eventueel aanwezige archeologische resten te documenteren.

literatuur

Bergman, W.A., 2013. Wierden. *Plangebied De Klomphof. Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (verkennde en karterende fase)*. BAAC-rapport V-13.0129/V-13-0197.

Brouwer, E.W., 2017. *Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek – verkennde fase Sint Jansgwbouw, Wierden, gemeente Wierden (OV)*. *Laagland Archeologie Rapport 102*. Almelo

Holl, J. en G. Zielman, 2014. *Plangebied Smeijerskampstraat 5 t/m 32 te Wierden, gemeente Wierden; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (Verkennde en karterende fase)*. Weesp

Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.

Spoelstra, A., 2014. *Archeologisch karterend booronderzoek op de hoek Nijverdalseweg/De Marke te Wierden, gemeente Wierden (OV)*. MUG Ingenieursbureau Leek.

Vos, P. & S. de Vries, 2013. 2^e Generatie paleogeografische kaarten van Nederland (versie 2.0). Deltares, Utrecht. Op 15 mei 2015 gedownload van www.archeologieinnederland.nl.

Archeologische databases/internetbronnen

ArchisIII

www.boorstaten.nl

www.topotijdreis.nl

www.hisgis.nl

Gebruikte kaarten

Historische kaarten vanaf 1890 tot en met 2015. Bron: www.topotijdreis.nl. Geraadpleegd op 17-7-2018

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2), nauwkeurigheid Z-waarde <= 5 cm. Bron: www.ahn.nl. Geraadpleegd op 11-7-2018

archeologische inventarisatie en verwachtingskaart 1. Bron: gemeente Wierden. Geraadpleegd op 11-7-2018

Kaart waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen. Bron: www.zoeken.cultureelerfgoed.nl. Geraadpleegd op 17-7-2018

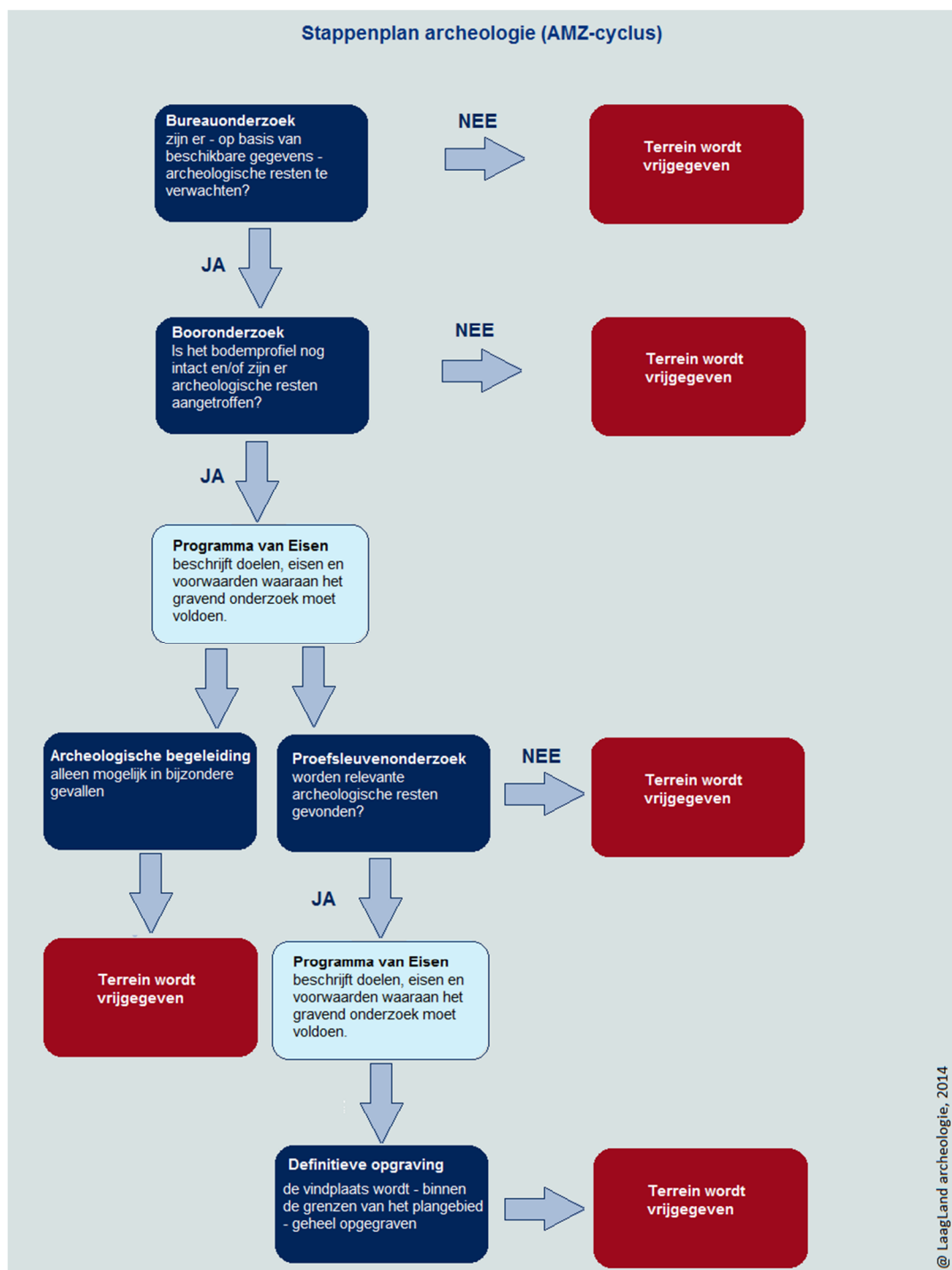
Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 11-7-2018

Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 11-7-2018

Archeologisch bureauonderzoek hoek Nijverdalsestraat - Stationsstraat te Wierden, gemeente
Wierden, Overijssel

1e Kadastrale kaart uit circa 1832 (gedigitaliseerd). Bron: www.hisgis.nl.
Geraadpleegd op 11-7-2018

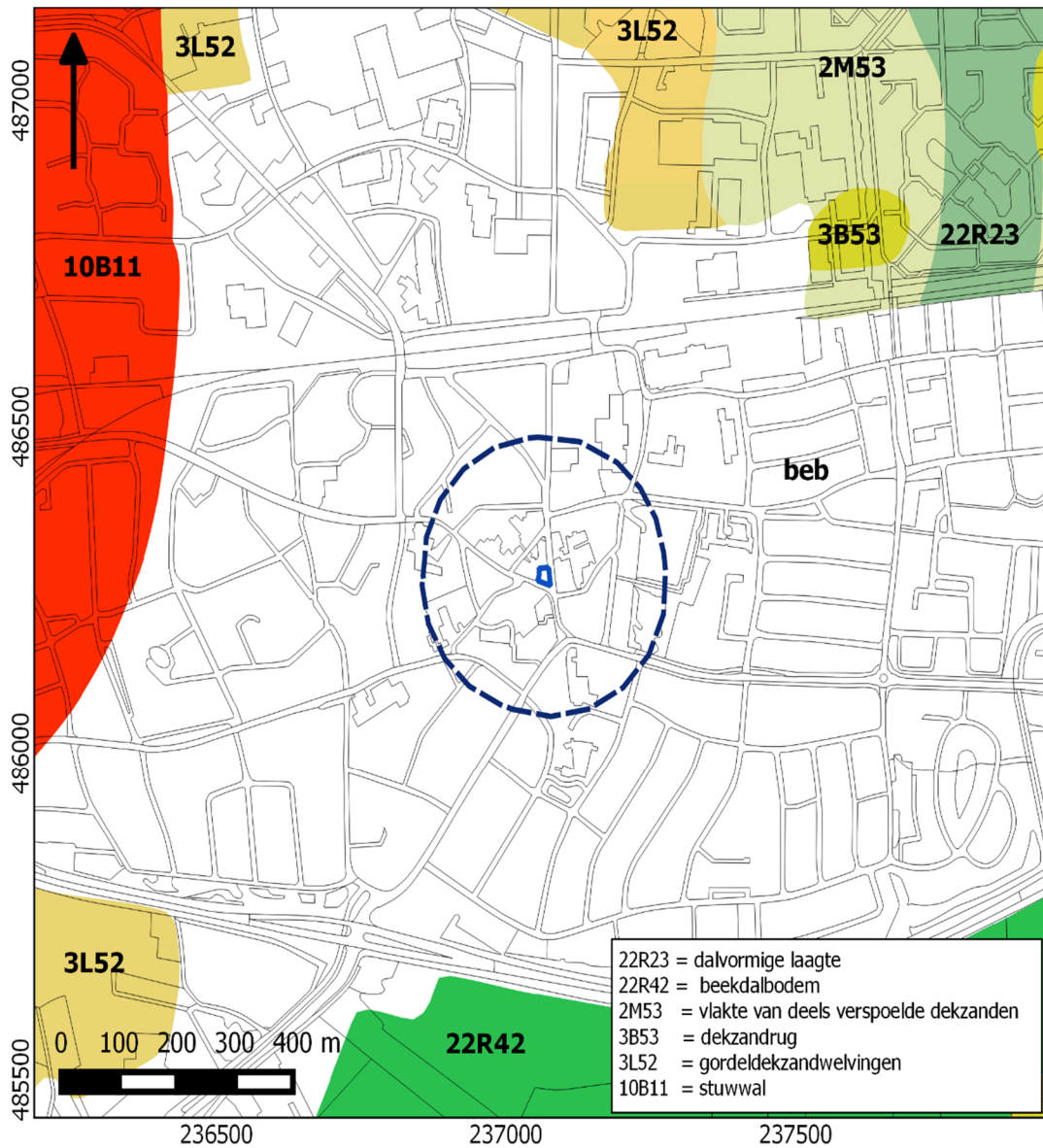
BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

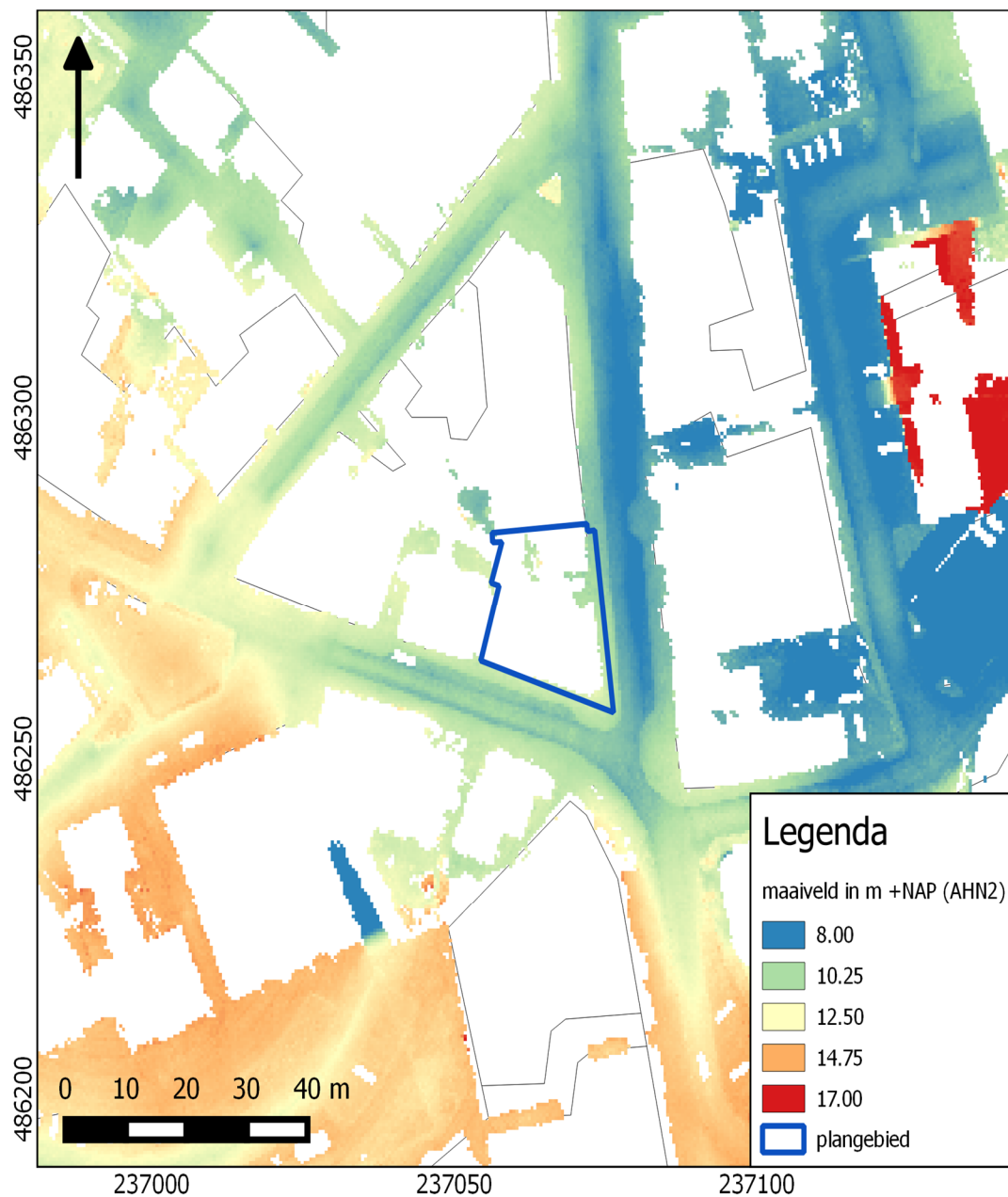
BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden		Datering	
Nieuwe tijd	C	-1795	
	B	-1650	
	A	-1500	
Middeleeuwen	Laat	-1250	
	Vol	-1050	
	vroeg	Ottoons	-900
		Karolingisch	-725
		Merovingisch	-450
Romeinse tijd	Laat	-270	
	Midden	-70 na Chr.	
	Vroeg	-15 voor Chr.	
Prehistorie	Ijzertijd	Laat	-250
		Midden	-500
		Vroeg	-800
	Bronstijd	Laat	-1100
		Midden	-1800
		Vroeg	-2000
	Neolithicum	Laat	-2850
		Midden	-4200
		Vroeg	-4900/5300
	Mesolithicum	Laat	-6450
		Midden	-8640
		Vroeg	-9700
	Paleolithicum	Jong	-35.000
		Midden	-250.000
		Oud	
	@ Laagland Archeologie, 2014		

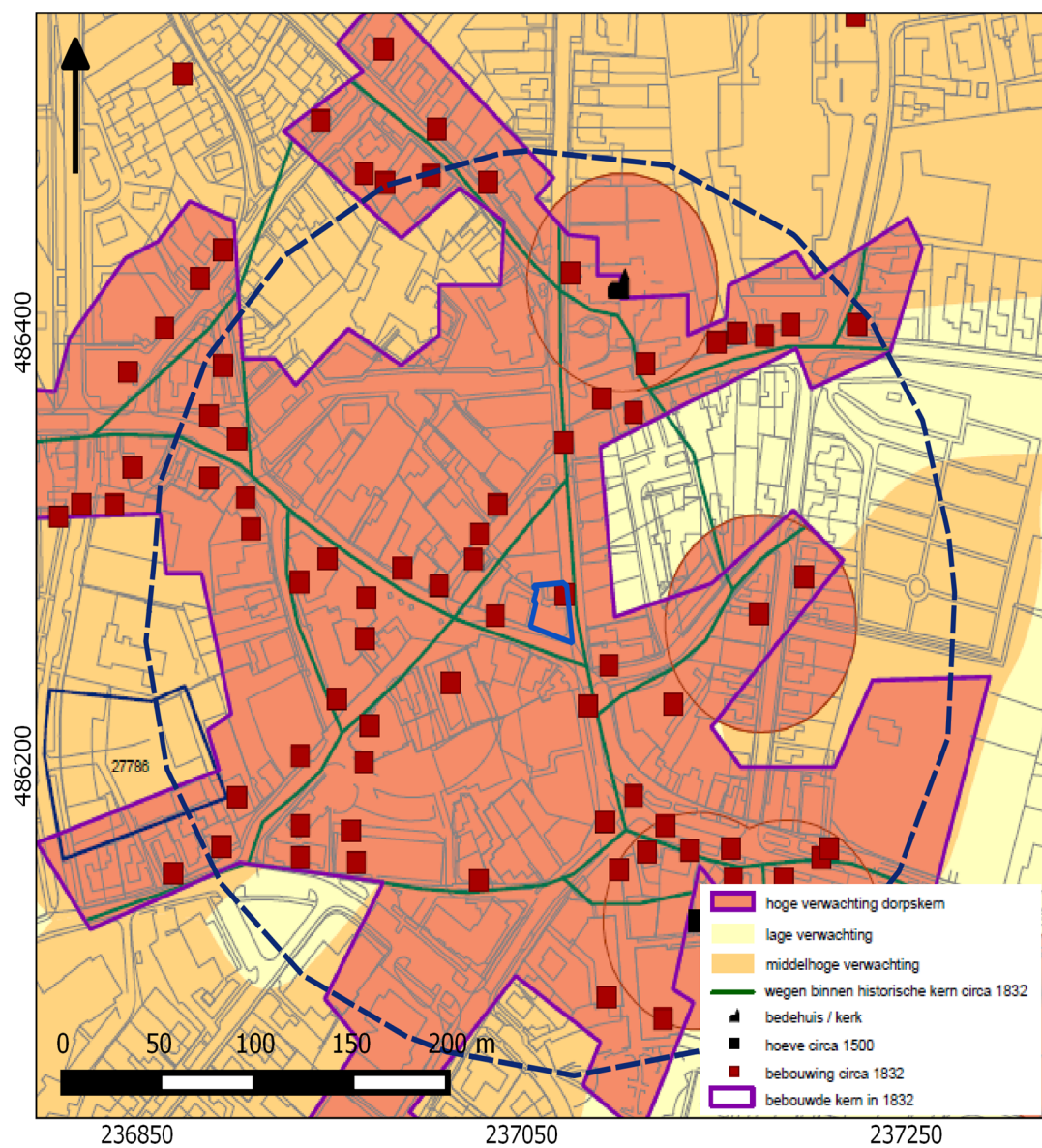
BIJLAGE 3 GEOMORFOLOGISCHE KAART

BIJLAGE 4 ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND

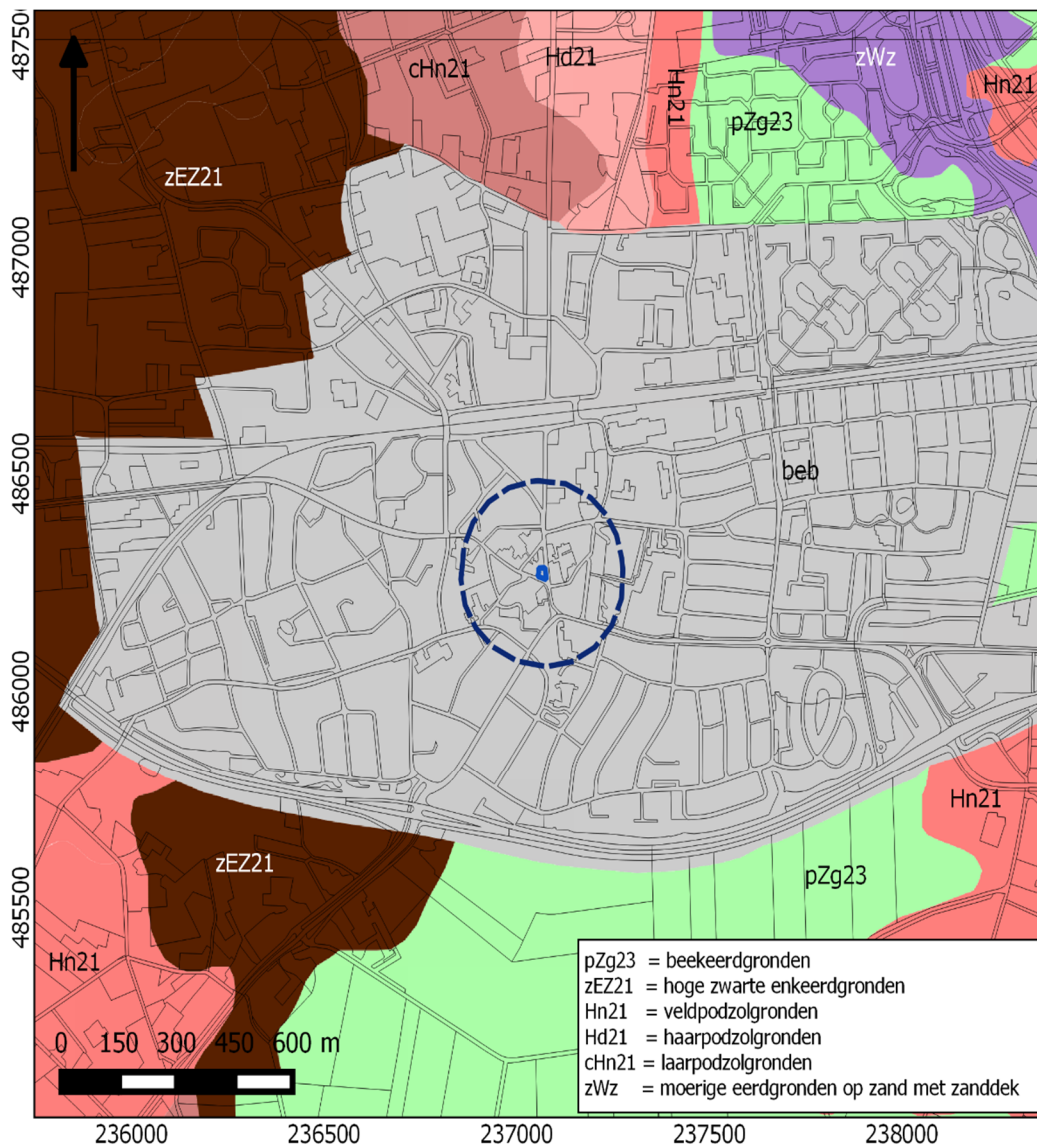

BIJLAGE 5 GEMEENTELIJKE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGSKAART

BIJLAGE 6 BODEMKAART

BIJLAGE 7 WAARNEMINGEN, AMK-TERREINEN EN ONDERZOEKSMELDINGEN

